

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt VIII. De patientia, labore, & longanimitate in conversione animarum maximè prærequisitis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

CAPVT VIII.

De patientia, labore, & longanimitate in conversione animarum maximè prærequisitis.

Vid. cap. 6. 1. part. Infr. et. Missio- nariis.

In primis Evangelij Minister sibi persuadeat, semper fidei prædicationem fuisse difficillimam, & fructificationem Evangelij laboriosissimam longè expectatione nostra. Ut enim omittam dicere, quanta præcesserint, quanta consecuta sint, quæ semen Dei ne susciperetur urgerent, ne susceptum maturesceret impedirent, profectò generalis ratio doctrinæ Christianæ satis per se ipsam verticem formidabilem monstrat. Etenim ratione omni superiora docet, nec probat mores ab omni cupiditate, & gloria alienos instituit, vitijs omnibus funditus everfis, quibus est natura humana plenissima, & diuturna consuetudine obfirmatissima. Præmia pollicetur, quæ non videntur, ea quæ videntur, contemnere jubet: sensum hominis ad ea transfert, quæ sentiri nequeunt: vitam non humanam agere homines vult. Quis igitur facile ac suave pariter belluas in Angelos transformare, idque voluntate ipsorum adnitente, quibus vis ista affertur? Verè opus hoc non hominis, non alterius cuiusquam, quam Dei unitas. Ipse sibi proprium vult. Hoc est opus DEI, inquit Joan. 6. ut credatis in eum. Et nemo venit ad me, nisi quem pater traxerit. Quare huc debent animum advertere operantij, se non proprium, sed Dei negotium agere, curam omnem Deo ipsi lætè ac promptè laborantes, ac rei exitum ipsi animarum Salvatori relinquentes. Imprimis advertant nihil magnum, nihil gloria dignum sine patientia peractum esse. Certe fides ubi nunc firmiores altioreque radices egit, ibi initia habuit longè difficillima. Quare seminis Evangelicæ fruges non tantum ex præsentibus merendi sunt, præsertim cum Dominus dicat Joannis 4. Alius est qui seminatur, alius qui metit: contingere enim potest, ut seminis jaciendi præsens tempus sit, messis verò colligendæ futurum. Quare qui laborant, consolari debent, quamvis pro diligentia seminandi salutis verbum illicò laborum suorum emolumenta non videant, nec appareant statim fidei ac charitatis fructus assurgere.

Joan. 6.

Joan. 4.

Pro consolatione verò & perseverantia Ministrorum, placuit hic quædam Antonij Possevinii lib. 4. Biblioth. documenta ponere, quibus Christi milites admoniti, patienter laborum suorum fructum expectent, nec animo frangantur, si non statim omnia pro votis succedant, discantque certare usque ad mortem, difficultates superare, & in rebus adversis divino auxilio freti constanter sperare victoriam: est enim hoc servorum DEI proprium, & quamvis apud se ipsos humiles & abjecti sint, in divinis tamen negotiis mirè fortes sunt atque constantes, divinoque auxilio nixi audent alta expectare, ingentia conari, nihilque arduum, nihilque magnum ducentes, immensa quadam magnitudine animi maxima quæque moliantur.

Cur initia bonarum rerum parva. 1. Cor. 1. Temporis necessitas in rebus arduis, & cur. Temporalium quoque progressui temporis spatium necessarium esse. Ita enim rebus paulatim crescentibus ipsius Divinæ Majestatis lux, atque cognitio suaviter mentibus illabitur. Quam quidem unico intuitu perfectæ jam rei, completi animo non posse, sicut succedentibus sensum incrementis novi lucis radij aciem oculorum nostrorum commodius illustrant: præterquam quod ea, quæ ex illius omnipotentis charitatis officina prodeunt, si illico absoluta prodirent, non ipsi DEO, sed alienæ fortassis causæ adscriberemus, Quasi manus nostra esset excelsa & non DEUS faceret hæc omnia. Nec verò, quia tritium in terra diu latet, aut super terram mentes aliquos sine spica dumtaxat herbescit, idcirco de maturitate desperamus, alioquin nec parentes plantarent earum arborum semina, quæ non sibi ipsis, sed posteris fructum solent adferre.

Cur initia bonarum rerum parva. 1. Cor. 1.

Temporis necessitas in rebus arduis, & cur.

Temporalium quoque progressui temporis spatium necessarium esse. Ita enim rebus paulatim crescentibus ipsius Divinæ Majestatis lux, atque cognitio suaviter mentibus illabitur. Quam quidem unico intuitu perfectæ jam rei, completi animo non posse, sicut succedentibus sensum incrementis novi lucis radij aciem oculorum nostrorum commodius illustrant: præterquam quod ea, quæ ex illius omnipotentis charitatis officina prodeunt, si illico absoluta prodirent, non ipsi DEO, sed alienæ fortassis causæ adscriberemus, Quasi manus nostra esset excelsa & non DEUS faceret hæc omnia. Nec verò, quia tritium in terra diu latet, aut super terram mentes aliquos sine spica dumtaxat herbescit, idcirco de maturitate desperamus, alioquin nec parentes plantarent earum arborum semina, quæ non sibi ipsis, sed posteris fructum solent adferre.

Tertio accedit, quod ut agens non agit, nisi in passum benè dispositum; ita materia præparanda prius est, quam introducatur forma. Neque enim peritus medicus esse censetur, qui antefortiora pharmaca, seropia, & leviora medicamenta non adhiberet.

Quarto, rerum ad convertendas animas, ac denique ad Ecclesiam vel fundandam, vel (ubi religio concidit) instaurandam spectantium firmitas, non solum diuturni temporis spatium, verum etiam labores, sudores, miras vexationes, & sanguinis ipsius effusionem ferè semper requirit. Nam ita se magis divina vis exerit, dum (quasi ex allisis lapidibus ignis) claritas veritatis erumpit, ut varij advertebatij, atque certamina, varijs virtutem amantibus coronas pariant.

Quinto, certissimum est ac passim in divinis Scripturis patet, a DEI voluntatem esse, ut homines salvi fiant, Deumque nolle aliud b quam nostram sanctificationem. Itaque quicquid nobis præter peccatum accidit, ad quod humana voluntas cogi nullo modo potest, id nullam habet rationem mali; proinde labores, persecutiones, verbera, revera malum non sunt; alioquin hæc omnia filius DEI non elegeret. Quamobrem & nos eadem in & vino negotio procurando alacriter sustinere debemus, certissimi DEUM manum suppositurum esse, ne ultra id tentemus, quod ferre non possumus, quin cum tentatione proventum quoque daturum.

Sexto sacra litera docent, sit reliquorum, ita proborum & innocentium hominum peculiatem a DEO curam haberi. Qui vos tetigerit, inquit, tanget pupillam oculi mei. Et: Qui habitas in adjutorio altissimi in protectione Dei calis commorabitur. Hinc fit, ut apud DEUM anima unitus cum timentis magis aestimetur, quam mille filij impij. Itaque qui nihil in tota sua vita ageret aliqd quam ut hominem unum accuratè vias Domini doceret, is sane tanquam Angelus Dei operam suam utilissimè poneret. Cum autem aliquis amicus

Cur initia bonarum rerum parva. 1. Cor. 1.

Temporis necessitas in rebus arduis, & cur.

Deut. 32. Nota.

Materia omnem esse præparandam.

1. Tim. 2. 2. Pet. 3. 1. Thess. 4.

1. Cor. 10

Peculiaris cura Dei erga bonos. Zach. 2. Psal. 91.

cu: Dei efficitur, nihil non obtinere potest à Deo:

Psal. 144 Qui voluntatem timentium se facit. Qui enim apud Principem aliquem gratiosissimus est, multò plura unico verbo, & momento ab eodem, quam reliqui plurimi, ne multis quidem supplicibus libellis, ac diuturno studio assequuntur. Notissimum autem est illud exemplum ancillæ Judææ, cujus unius operâ uti voluit DEUS, ut à lepra Naaman Syrus liberaretur, ac DEUS verus inter ipsam perfidiam agnosceretur & coleretur.

4. Reg. 5. Luca. 4. Septimò, firmissimè quilibet sibi persuadeat, bona & sincera DEO inserviendi desideria nunquam sine divino numine nobis immitti. Ea verò si sedula charitate foveantur, ad exitum tandem à DEO perducunt, cujus opera cum perfecta sint, is etiam cum dat velle, largietur haud dubiè & perficere.

S. 1. Exemptis idem probatur.

Octavò, exempla veteris Testamenti hæc omnia comprobant, illudque ingens fidei & patientiæ

1. Pet. 3. Noë, qui centum totos annos arcæ edificandæ, ac tantum octo animabus humanis asserendis impendit. Unde postea factum est, ut ex invicta patientia paucissimæ illæ animæ totum postea terrarum orbem instaurarent. Quare non parum sciat se profecisse, qui paucissimos cum DEO conjungit, eosque in tuto collocat. Tertia verò sunt reliqua, sed tamen expendenda, quæ in Moysè, qui

Exod. 13. Genes. 17 greges pascebat in Abrahamo, in cujus semine benedictæ sunt omnes gentes; & in alijs inter summas quæque difficultates, Deo nunquam suos deferente, evenerunt.

In Christi- Nonò, Christus JESUS æterna Patris sapientia, totius boni & veritatis fons, se ipsam evidensissimum constituit exemplar, ex quo rationem expectandi, patiendi, & lucrandi animas, petere debemus. Spinas certè, flagella, clavos, vulnera, & ipsam crucem ostendit: quibus ipse regnum fundatum est, ut & nos aliqua ratione tanto exemplo excitemus; & inde præsidium, ut prece- mur, sic assequamur.

Rom. 9. Decimo, cum hoc Opus non currentis sit, sed voluntis ac misericordis DEI, expectanda ira patris horra est, & temporis plenitudo, ut cum in ejus manu omnia sint posita, nos item ipsos in ipsius manu ponamus, divinæ ejus voluntati oratione primum, deinde reliquis rationibus sincerissimè cooperantes, qui major est corde nostro, ut inquit exemplar. Apostolorum, & idem Evangelista.

Undecimò, Apostoli & reliqui antiquissimi viri sancti, hanc ipsam Domini semitam in Evangelio annuntians iteraverunt. Ac cum S. Jacobus octo solum animas in regno Gallæciæ Christo Domino adjunxisset, utilissimum tamen laborem impendit. Per illos enim denique Gallæcia, magnæque pars Hispaniæ convertita est, & divinitus factum est, ut cum vivantem Apostolum audire non luisissent, ad ejus demortui memoriam, & sacrum ejus corpus visitandum, reliquiasque, voti causa, deinceps è toto terrarum orbe, Compostellam accurreretur; cujus præsidium per tot sæcula implorant, atque adeo etiam nunc implorant. Ita B. Apollinaris duodecim annos in Ravennæ suburbis demoratus, terque ad eam civitatem rediens, licet denique martyrium subiit, operi tamen inchoato constantissimam operam navavit. Quare quod vivens efficere non potuerat, decedens ex hac vita consecutus est. Sic Ravennates per tot sæcula insignem venerantur Doctorem & Patro-

num, quem non uno supplicio majores illorum excruciarunt.

Alij verò, qui varijs & pluribus cruciatibus plures annos fuerunt attriti, sic tamen perseverarunt in orando, ut denique feritate deposita civitates patientiam eorum admiratæ, fidem Christi receperint. Quæ quidem omnia possent nostram foecordiam & veterum excutere, si jessemus quales esse deberemus, aut haberi volumus. Cum verò in primitiva Ecclesia fundanda Christus Dominus voluerit, ut trecentos ferme annos quicunque Pontif. Max. fuere, horum plerique; omnes pro ejus fide martyrium, aut varias persecutiones subirent; sanè intelligitur non esse ignavi, aut commoda vel studia quærentis propria, salutis animarum procuracionem. Illud autem crebro memoria repetendum est, qui sibi colligendis & abnegandis enixus vacarunt, ijs DEUM fuisse usum in magnis negotiis fidei. Perspicax enim divinæ majestatis oculus aptiora instrumenta cognoscit, & deligit, per que eos in momento temporis sæpè efficacius agit, quam diuturno tempore per plerosque homines, qui vel sibi, vel mundo melius alijs sapere videntur. Quod cum in multis, tum in S. Antonio perspicuum fuit, qui Alexandriam veniens, brevissimo temporis spatio, miram Arianis intulit cladem, quam fortassis perdocti, aut prudentes multi (licet Catholic) longissimo vitæ spatio non intulissent.

Duodecimò, qui sibi blandientes existimant, si sibi ipsi à labore temperent, fore, ut & diutius vivant, & ideo animarum conversioni diutius operam sint daturi, si non intelligunt, si Apostoli ipsi, quibus pæne solis post Dominum JESUM ædificium Ecclesiæ ni ebat, id spectassent, neque sanguinem nec vitam profudissent: quod tamen efficacissimum fuit antidotum perfidiæ tollendæ, ac fidei stabilendæ; addo item majori operatoriorum numero ad gloriam DEI propagandam excitando.

Decimo tertio, si peregrinationes & acta viro- rum Religiosorum cogitemus, quan- opere nempe divinam gloriam propagarunt, dum Gentium remotissimarum salutem paucissimi paucissimorum annorum spatio in Indijs Orientalibus, Occidentalibus, Meridionalibus & Septentrionalibus promoverunt; intelligemus plurimos (probos alioquin homines, qui sibi diutissime vixerant) ne minimam quidem fructus partem, præ illis Ecclesiæ DEI attulisse.

S. 2. Lucra animarum unde aut impediuntur, aut retardantur?

His rationibus atque exemplis ubi erimus præmuniti, declinandæ erunt lucrandarum animarum impedimenta, quæ pæne ad sequentia rediguntur.

Primum, quod per sapientiæ divinæ vias nolunt plures incedere, quæ omnino vult, ut in multa patientia, paupertate, nuditate, quociescunque occasio id ferat, cælestia quæramus. Cum enim incommodis in Dei obsequium tolerandis, aut suorum judiciorum abnegationi nolunt assuetudine, minus amanant à DEO, minus ad ejus negotia adhibentur, qui magis semetipsos, quam DEUM, ac magis ea, quæ sunt privatæ voluntatis, & amoris proprii, quam animarum salutem diligunt.

Secun-

Pont. Max. ferè per 300. annos fuerunt Martyres.

S. Antonius infert cladem Arianis.

Non esse cessandum à labore ob spem vitæ longioris.

Debita media necessaria ad D. ædificiū.

Cibus & mensa hoc est Cruce Christi sumendus.

Secundò, hujus potissima causa est, quod nunquam alie gustant, quam sua vis sit cibus, qui de mensa Crucis Christi Domini, hoc est, in multa tribulatione sumptus, in corde coquitur, ubi, &c. ex charitate anime, quasi eluriantur, & manducantur.

Tertio aut quoniam proprii nominis honorem (quasi soli magni ij sint concionatores, qui frequentiores habent auditores; aut multa verba effundunt) tanquam scopum ac præmium suorum laborum stultissimè sibi præfixerunt.

Quartò aut in studiis curiosis, & inutilibus pro eorum curiositate potius quam pro ratione, tempus, quæ preciosissima res est, insumunt. Id interim, quod præ manibus habent, & ad quod missi sunt, fallaci torpore omitentes.

Quinò, aut forsàn, quoniam declinantes alias confusiones, indirectè nec sincerè, vel quæsiuerunt, vel saltem amarunt ipsarum missionum occasiones, in quibus dum propriæ voluntatis radix vivescit, divina virtus atrescit, & Christi Domini voluntati ponitur obex.

Implicatio in secularia desideria

Sextò, aut se negotiis secularibus falso boni protextu, implicantes, non intelligunt, quid sibi temporis in rebus ejusmodi pereat, vel quantum admoveant obicem spiritualium negotiorum progressui, non cogitantes, quam circumspicè cavendum sit, ne cælum cum terra misceant, qui cum se cælestibus rebus profus addixerint, proini, & præcipites ruunt in mundanas & terrenas.

Novitas in fide ac pietate insinuanda damnium affert.

Septimò, aut superiorum, & meliorum consilia sic spernunt, ut de suo capite novam insinuandæ fidei, & pietatis rationem invenire, aut invecdam se sui, vel hæreticis quoque Principibus, præstatio aliquo juramento, temerè, vel calido potius astu, quam prudenti simplicitate docere, quæ fidei sunt audent. In operibus autem (ut Basilus inquit) contra præscriptum superiorum factis majus peccatum est, quam bonitas eorum similem operum sit; Quæ tamen vix ulla esse potest, dum insinuari fides tentatur, alia, quam decet, ratione. Sed & æquum est (ait D. Bernardus) ut qui DEO non obedit, huic inferiori parti, id est, caro non obtemperet. Ac nullo alio vicio magis præcipitem Diabolus Monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quam cum cum neglectis consilijs Seniorum, suo judicio persuaserit, definitionique confidere: sicut Moyses Abbas monuit apud Cassianum.

Collat. 2. c. 11. Præpositus ordo.

Octavò, aut quod ea in corporis parte, in qua positi sunt, manere nolunt; vel præpositè tractant, quæ essent ordinatè tradenda; vel denique ea docere alios volunt, quæ ipsi nondum perceperunt, cum vera humilitate consilere.

Nondò, aut venentur, quin si quos ad Christum Dominum, & ejus Ecclesiam adjunxerint, hi demum Sacerdotes Catholicos non sint habituri, qui eos excolant. Potens autem est DEUS suscitare ex lapidibus filios Israel. Quare nec desitè. e Patres antiqui aliquibus convertendis operam suam impendere, licet nulla tum spes assurgeret presentium operariorum; qui verò conversi sunt, ipsi per se divina tantum gratia nixi à Gentilium erroribus dia abstinerunt, ac non paucos post annos, à DEI bonitate ad illos missi sunt alij Sacerdotes, qui eos iterum Sacramentis muniverunt.

Matth. 3.

Decimò, aut quod omnia spiritali cura suorum domesticorum salutis, alijs vacant, cum qui eam deserit infideli sit deterior: certos autem pro incertis relinquere, nec ordinatæ charitatis, neque

Suorum cura præponenda alijs.

sinceri judicij, ac providencæ divine voluntatis est argumentum.

11. Aut suæ quieti, & commodis privatis eorum vitam prætexunt, qui sese (nisi ad Carthusianorum, aut similitum institutum vocati sint) contemplationi dedidère. Ita enim quoniam in eos, qui proximorum salutem vacant, turbationes plerumque cadunt, studium interioris pacis obtendant, semetipsos potius quam alios fallentes. Interea verò meditari nolunt eos, qui reverte se totos vitæ contemplativæ addixerunt, omnia mundana reliquisse: sub aliorum obedientia humiliet, ac diu vixisse, incommoda panè incredibilia volenti animo subijisse: omnem quietem, uti athenas insuperabiles, abs se amovisse. Quo verò tempore hæretis, & alia persecutiones Ecclesiam DEI oppugnarunt, non desuisse eos, qui vita contemplativa relicta cucurrerunt, ad certanda pro fide Christi bona certamina, sicuti de Aphaate, & Isaac memoria prodium est. Interim autem, dum orationi vacabant, maximam vitæ partem nullo panè cibo traducere eam in vinea Domini (oblata occasione) strenuè laborarunt. Quod ipsi quoque Magdalena (meliorum licet partem elegerit) scimus contigisse.

Quietis propriam negotium pro salute animarum proponendum.

Luce. 10.

12. Aut quod sese frustra tempus terere existimant, si inter mercatores veliantur, quoniam hi ab illicitis commercijs abstinere nolentes, viam sibi salutis præcludunt. Nam & in er tales aliqui reperiuntur, qui pietatis studio incensi, exemplo alijs relinqui possint, multa verò alia peccata queunt impediri, quia his sublati radice uluratum avaritia ope divina potest evelli. Ac ut illa evelli non posset, minor cerèdè pæna futura est ijs, qui reliqua peccata demiserunt, præterquam quod justificatur divina Justitia, quando misericordæ vijs illi noluerunt insistere.

13. Aut quoniam divinam gratiam, qua erant ornati, cum aliquò mitterentur, aliquo peccato commisso amiserunt: quod nisi celeri contritione, & Sacramentali confessione (cum primum Sacerdotem legitimum adire possunt) eluant, cæciores in dies fiunt, & in alia peccata graviora prolabantur.

14. Aut denique quoniam alijs prosperè negotium divinam agentibus, non solum laud congratulentur, verum etiam invident: quæ fraternæ gratiæ invidentia, cum adversus Spiritum sanctum horribile peccatum sit, sanè fontem divinæ gratiæ in illis citissimè exsiccat.

Peccatum mortale impedit progressum salutis animarum, invidentia Charitatis fraternæ maximum malum.

§. 3. Impedimenta superioris capitis quomodo solvantur.

Et verò non satis est impedimenta hæc nosse, sed quibus rationibus sint submovenda intelligendum est.

Primo id autem sit peccatorum propriorum, & pronitatum ad malum sedula & assidua consideratione, atque amoris proprii diligentissima extirpatione. Utrumque autem certe assequimur, si nos nihil ex nobis esse, nos item (ut agebat S. Catharina Senensis) nunquam DEUM rogasse ut nos crearet meminimus.

Peccatorum nostrorum consideratio utilis.

Secundo si ex innumeris tentationibus, quibus à DEO sapientissimè permittimur oppugnari, cogitemus, nos quidem (si possemus) illas libenter à nobis amoluituros: ac quando hoc efficere non possumus, sanè quid ipsi sumus; facile cognoscimus.

Tertio,

Tertio, divinae bonitatis accuratissima perpen- sione; quam in bonae voluntatis largitione cog- noscimus: atque item, quod sepiissime nobis sub- trahit occasiones, ne ruamus in deteriora peccata; quod beneficium infinitam meditando, & ex ani- mo gratias DEO agendi materiam praebet.

Quarto contritionis assequenda vigilantissimi- mo studio, & non dilata confessione sincerissi- ma peccatorum, cura obfirmato proposito ea re- linquendi, & fructus poenitentiae dignos faciendi; quam ad rem multum facit id, quod in vita B. Ca- tharinae filiae S. Brigittae de confessione integrè fa- cienda scriptum est.

Obedi- entiae amor. Quinto, obedientiae amore, & obsequio erga eandem obedientiam re ipsa promptissime im- penso.

Sexto, sedulo studio assequendi idiomatis eo- rum inter quos versantur, quod sanè docendo pueros Catechismo facilè fit.

§. 4. *Acquid praestandum ni lucra animarum fuoesserint.*

Quod si ne his quidem rationibus lucra ani- marum successerint, tum cogitandum est, nos esse verè indignos, quibus DEUS utatur ad aliorum animas convertendas, tum quoniam sepiissime erga nostram ipsorum salutem frigidissimi fuimus, tum quod diligentissime aeternum aliorum, & nostrum interitum peccando procuravimus.

Josue 12. Deinde nos nisi (tanquam Josue) possumus tri- ginta & unum Reges debellare, posse saltem ex- ploratores esse, aut immittere, qui populo DEI referant quanta viderint in terra promissionis: vel munus ipsorum exploratorum à nobis posse praestari, ut alios fortiores excitemus ad praelia Domini praelianda: quemadmodum Eremita ille sine peregrinus fecit, qui ex oriente veniens, au- ctor fuit, ut Pontifex maximus in Gallia sacrum bellum ad Hierosolimam recuperandam indice- ret.

Petrum E- remita au- ctor belli sacri. Quod si ne exploratores quidem esse possi- mus, saltem ipsas sarcinas custodiamus, Deique operariis humilem operam praestemus, cum scri- ptum sit, *aquam futuram esse portionem eorum, qui ad sarcinas remanent, & eorum qui ad praesidium profici- untur.*

I. Reg. 30. Ita quoque, nisi ob scelera nostra olim patrata idonei sumus DEI templo aedificando, quoniam scilicet (quod David Regi à DEO objectum est) etiam ipsi nos sanguinum viri fuimus, saltem aut occasionem praebemus, aut materiam paremus aliis, ut suo tempore per alios id fiat. Quia in re dignum illud est, quod perpendatur, quod qui- dem Paulus Orosius lib. *de arbitrii libertate* scrip- tum reliquit; ait autem: *Edificari voluit DEUS templum nomini suo, & hoc ut non nisi innocens, & be- nè immaculatus extrueret. Duo ad hoc reges cuncti vi- ribus eliguntur, utriusque ad adiutorium divina custodia promittitur: Ad David siquidem dicit DEUS: Veritas mea & misericordia mea cum eo. De Salomone verò testatur: Ipsum elegi tibi in filium, & ego ero ei in Patrem. Ex his duobus templum Domini unus preparat, alter aedificat: preparat senex, perficit puer. Dignum est enim, ut sanctum Domini templum san- ctus aedificet. Preparat (ut dixi) senex, sed quasi post- quam peccare cessavit: perficit puer, sed tamen penè, cum adhuc peccare non ceperit. Ille ante peccavit, hic postea; ille multum peccando aedificare non meruit, iste multum peccando, quod aedificaverat dereliquit; & in- ter haec mirabiliter ordinata sancta disponit, ut inter*

I. Par. 28. Corpore- tius Sa- lomom quam David templum aedifica- verit.

Psal. 88. 2. Reg. 1. Corpore- tius Sa- lomom quam David templum aedifica- verit.

Psal. 88. 2. Reg. 1. Corpore- tius Sa- lomom quam David templum aedifica- verit.

Psal. 88. 2. Reg. 1. Corpore- tius Sa- lomom quam David templum aedifica- verit.

duas aetates, quod perpetuum in homine esse non pote- rat, pro capto tempore inveniret. Hac ille.

Et veò notandum quod ipse quoque inquit *Lib de li- Orosius his verbis: At si vis apertius accipere testimo- nium, quia cum utique possit DEUS, tamen pro ipsa tria. ordinatione non faciat, dicit ad Petrum: An putas me modo non posse rogare Patrem meum, & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelo- rum? sed quomodo complebuntur Scripturae? Quia sic oportet fieri. Vides ergo quia Operator temporum temperat virtutes, & ratio dispositionis mis- set potentia patientiam. Deinde ait Dominus: Recon- de gladium in theca. Fieri enim non potest, ut ca- licem quem dedit Pater, non bibam. Et tamen DEUS nihil non potest, nec est quicquam quod non faciat nisi forte quod nolit non oporteat, non propo- nat.*

§. 5. *Exemplo, & monitu idem fulcitur.*

Atqui cautio, quam B. Ignarius huic negotio adhibebat, magni momenti est. Quærenti enim, unde inter tot difficultates, ardua quæque ipsi suc- cederent, respondit se in difficilioribus quibus- que negotiis, ita rem totis viribus DEO commen- dare consuevisse, ac si nulla humana industria, nul- la alicujus cooperatio ad ea perficienda præter DEUM ipsum esset adhibenda. Cum verò id faceret, tum ita cooperari se solitum ad eadem ad exitum perducenda, ac si nihil DEUS in illa con- ferret: quippe qui sciret DEUM inprimis esse cog- noscendum auctorem omnis boni, ac sine quo nihil effici possit: & tamen quando divina sapi- entia cooperationem exigit suarum creaturarum, in eandem toto pectore esse incurribendum: quam ob rem arduarum quarumcunque rerum ad DEI gloriam spectantium ajebat semper exitum se fuis- se consecutum.

Sed & ubi res è voto successerint, tum tantò Ori- gines qui debemus, memores eorum, quæ de Origene multis illo doctissimo scribit Nicephorus. Ille enim (ait) causa fa- cum plures, atque ipsum suum genitorem Marty- ris fuit res præmississet in cælum, summosque labores in miserè convertendis animabus pertulisset, ita ut è domo in domum, per foramina quædam ad fidem pio- rum fovendam, inter summa pericula penetraret, tandem quia humilitatem & se ipsum non custo- dit, in multos errores miserimè cecidit. Itaque *1. Cor. 10 qui stat, videat ne cadat: & qui mittitur, caveat ne exeat extra se.*

Potè sicut ordinari, & instanter operari de- bebamus, quæcunque divino auxilio manus nostra applica- potest efficere, ita applicandæ omnes potentie tio po- sunt ei rei, quæ tanti momenti est, quanti est salus tentia- animarum. Quæ de re procurandum ferit esset, ut rum. quæ scripta sunt de applicatione potentiarum ani- mæ nostræ in spiritualibus exercitijs, ea altissimè perciperemus. Interea verò non desit humilis, af- fidua, & fidelis oratio, qua petamus à DEO, ut no- stris iniquitatibus parcens, non desistat tamen pro sua ineffabili misericordia, meliores in vineam suam operarios mittere, totque innocentium & puerorum necessitates potius, quam nostra pec- cata respiciat. Quæ oratio quotidie habita non re- dicit vacua.

Denique eorum auxilium Sanctorum apud Christum Dominum implorandum est, qui in iis regionibus, in quibus versamur, fidei fundamenta DEO favente jecerunt. Quorum Sanctorum vi- tas meditatè perlege, e multum refert: cum qui- bus initiis Respubl. & cultus divinus institutus est, ad

Ex B. Ig- natio fundat. Soc. Jesu dictum dignissi- mum.

1. Cor. 10

Applica- tio po- tentia- rum.

ad eadem initia referenda sit ejusdem instauratio.

Horum autem ea legantur, qui duriora & longiora tormenta percelli sunt, qualia *Clemens Ancyranus* petulit, qui vices octies Martyr fuit, cum viginti & octo annorum spatio mita percellus fuerit.

Quod si laboris, sollicitudinis, & periculorum aliquem tædeat, ubi ista susceperit, cogitet, num revera credat ignem purgatorium esse, atque an multa centena annorum horridarum pœnarum, cum momento laborum hujus vitæ libenter vellet commutare, tunc enim se alacrius operi accinget.

Singulis porò diebus non cesset illud Apostolicum orare, *Domine adauge nobis fidem*. Sed in timis hæc, quæ xpc in Patris sapientia pronuntiavit, scribantur in corde: Sicut palmis non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in viti; sic nec vos nisi in me manseritis: Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: Quia sine me nihil potestis facere. Si quis in me non manserit, mittetur foras, sicut palmes, & arefcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. Si manserit in me, & verba mea in vobis manserint; quocumque volueritis petetis, & fiet vobis in hoc clarificatus est Pater meus, ut fructum plurimum afferat, & efficiamini mei discipuli.

Joan. 15.

Lib. 4. cap. 13.

Quod in illud h. c. facit, Mater DEI loquitur (inquit B. Brigida) Qui conducit operarium ad laborandum, dicendo ei: Porta arenam de littore, & inquire in quolibet onere, si forte ibi invenire poteris granum auri, non minor erit merces ejus, si nihil inveniret; quam si reperiret multum. Sic etiam est cum illo, qui verbo, & opere ex divina charitate laborat, ad profectum animarum, non enim erit minor merces illi, si nullos converterit, quam si multos: sicut magister dixit exemplum: si, inquit, bellator, qui ad præceptum Domini sui egrediens ad bellam, & habens velle fortiter dimicandi, rediret sauciatus, nullam habens captivum, non minorem mercedem obtineret, amisso bello propter voluntatem bonam, quam si victoriam fuisset consecutus: sic est etiam cum amicus DEI: Nam pro quolibet verbo, & opere quod faciunt propter DEUM, & ut anima emendentur, nec non & pro qualibet hora tribulationis, quam patiuntur propter DEUM, coronabuntur, sive multi convertantur, sive nulli. Hactenus Antonius Possenus.

CAPVT IX.

De exemplo vitæ maximè in prædicatore Evangelico necessario.

IN Evangelico ministerio & orationis præsidium, & vitæ innocentiam ac integritatem necessariam esse diximus: restat nunc ut de exemplo vitæ dicamus. Nulla alia major ad cohortandum vis & efficacia, quam exemplorum: exempla enim majus pondus habent, quam verba, & ad faciendam populis fidem, & ad animos permovendos magis præstant. Quare Christus Dominus, & Apostoli ipsi si magnoperè ministris vitæ exemplum commendaverunt: Sic luceat lux vestra coram hominibus; ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in celis est. Divus Paulus ad Titum scribens c. 2. In omnibus (inquit) præbe se ipsum exemplum honorum operum in doctrina, in integritate, in gravitate. Et primò in hoc excellit verbis exem-

Matt. 5.

Tit. 2.

plum, quod quasi lumine adhibito, ad virtutem, & fidei nostræ functiones certum iter demonstrat, in quo itinere magna solet esse obscuritas, maximè in rebus spiritualibus, quæ sunt à sensibus remotissimæ; & quas insuper tenebrarum princeps tenebris suis perpetuò magis obscurare conatur. Itaque, ut dici solet, picturas atque imagines rudibus hominibus libri instar esse: sic exempla quoque ipsa libri sunt, grandibus quibusdam literis conscripti, quæ in ipsos oculos etiam negligentis incurrere possint.

Est præterea ille quoque duplex exemplorum fructus, qui à Seneca Epist. 6. optimè indicatur: *Plus tibi, inquit, visa vox, & convictus, quam oratio prodierunt primò, quia hominis plus oculo quam auribus credunt: deinde quia longum iter est per præcepta, breve & efficax per exempla: breve, quia sine multa verborum circuitione, ut fit in concione, nec definiendo aut dividendo, virtutis natura aperitur, sed potius eam exhibendo, & representando: ut exempli causa, si Casarem dicendo describere velis, longo sermone opus sit, neque eum tam perspicè pingere possis: si vero ipsum sillas momento temporis, ex ipso conspectu, multò clarius & certius cognoscatur. Sic enim cum Franciscus leprosum lavabat: cum Ca. harina Senensis maledicæ mulieri tam constanter famulabatur, haud paulò melius & compendiosius docebant, quid amor proximi, quid sui ipsius odium postulet, & quatenus progredi debeat: quomodo humilitas, & patientia exercenda; quam si longa & accurata oratione hæc omnia declaranda suscepissent: ita ut non immeritò dixerit Magnus Basilii in Reg. suffor. Interrog. 17. Ad animum illius, qui ventris libidinis serviat, per vellendum, & ad frugem revocandum meliorem nullam cuiusvis generis orationem posse excogitari opinor, quam tantum valeat, quantum vi solum continentis alicujus aspectus.*

Exemplorum fructus duplex Seneca.

Accedit deinde illud etiam, quod idem Seneca addit de hoc doctrina genere, ut non solum breve sit, sed etiam efficax: primò enim, & maximum est, quod quocumque sit, cum ab alijs factitari videmus, non adeo arduum esse, & à nobis quoque posse fieri iudicemus: nam quæ libris, vel quæ voce dixeruntur, profertilla quidem ad mentem instaurandam, sed plerumque difficultas, quam ostendunt rudibus præferunt, & non expertis. Asperum quiddam & odiosum objicit: quod cessat, cum eadem alterius exemplo expressa, & in usum producta spectamus. Sicut si de montis jugo dubitetur, an sit superabile, nihil certius facit fidem, quam si multos jam superasse, & in eo jam stare conspiciamus. Docet hæc Gregorius 9. Mor. 35. Quæ verba illa Job: *Instauras testes tuos contra me, & interpretatur, ut hi testes sint homines justi, qui ipsa vita DEI præcepta, & eorum præmia contestantur; ut qui præceptis non accendimur, saltem exemplis excitemur, atque in appetitu rectitudinis, nil sibi mens nostra difficile æstimet, quod perfectè peragat ab alijs videt. Quare exemplum non modò difficultatis metum tollit; sed etiam ad ea agenda occultis quibusdam stimulis incita: ut præclari è S. Leo Serm. de S. Laurentio: *Facilis, inquit, ad exhortandum sit oratio, efficax ad suadendum, validior à tamen sunt exempla, quam verba, & plenius est opere docere, quam vocare.* Nam etsi exempla omnia, etiam scripta & antiqua multum valeant, ut experientia ipsa compertum est: sine ulla dubitatione, multò magis poterunt recentia & viva, maximeque domestica, quibus ipsi assiduo interfumus. Manifestum est enim, quam nos vehementius ea morantur, quæ nos ipsi spectamus, quam quæ ab alijs audimus: quò acrior est ocu-*

S. Leo